

VIZITĂ DE STUDIU LA CINCI BIBLIOTECI DIN REPUBLICA FEDERALĂ GERMANĂ

MARIAN SUCIU

Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj

marian.suciu@bjc.ro

ABSTRACT: “The Study Visit at Five Libraries in the Federal Republic of Germany” presents the five libraries in Germany that four librarians from “Octavian Goga” Cluj County Library visited, through the grant offered by the Association Bibliothek & Information International. The paper emphasizes that German libraries have changed and are now offering more space for their communities by sending the majority of their books in storages, developing attractive spaces with book exhibitions and preparing more frequent and diverse technological, cultural and literacy projects.

KEYWORDS: study visit, German libraries, the third space concept, community, manga in library

Biblioteca din prezent nu poate să rămână un simplu depozit de cărți, deoarece informația conținută de majoritatea documentelor poate fi găsită gratuit sau contra cost prin simpla accesare a internetului. În acest context, această instituție culturală a început să ofere „membrilor comunității spații unde aceștia continuă să învețe, dezvoltându-și abilitățile de bază, necesare pentru participarea la viața socială, culturală și economică a comunității”.¹ Această transformare a bibliotecii în „al treilea spațiu” al cetățenilor unei comunități se face cu „extinderea unor servicii prin [desfășurarea de] întâlniri, spectacole, cursuri, dezbateri și alte activități prin care biblioteca se poate promova ca o instituție socială vitală vizibilă și ca o

instituție culturală”.² În fața provocării privind transformarea bibliotecilor publice în „al treilea spațiu”, un grup de patru bibliotecari de la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj, prin intermediul grantului oferit de Asociația Bibliothek & Information International, au putut observa cinci biblioteci model din estul Germaniei. În timpul celor cinci zile petrecute în Germania, bibliotecarii au vizitat două spații ale Bibliotecii Centrale și Regionale din Berlin (Zentralund Landesbibliothek Berlin), respectiv Biblioteca Municipală din Berlin (Berliner Stadtbibliothek) și Biblioteca Memorială Americană (Amerika-Gedenkbibliothek), Biblioteca Municipală din Potsdam (Stadt- und Landesbibliothek Potsdam) și două spații ale

¹ Agnes Erich, „Biblioteca publică și rolul ei în comunitate”, *Studii de biblioteconomie și științele comunicării/Library and information Science Research*, nr. 19, 2005: 25.

² Elin Golten, „Public Libraries as Place and Space – New Services, New Visibility”, IFLA WLIC 2019 Athens,

accesat în data de 13.09.2019, <https://library.ifla.org/id/eprint/2708/1/s09-2019-golten-en.pdf>.

Bibliotecii Municipale din Dresda (Städtische Bibliotheken Dresden), respectiv Biblioteca Centrală (Zentralbibliothek Dresden) și Biblioteca Gorbitz.

Prima oprire a fost la Biblioteca Memorială Americană, parte din Biblioteca Centrală și Regională din Berlin. Aceasta a fost construită cu fonduri primite de la guvernul Statelor Unite ale Americii pentru a comemora Blocada Berlinului (1948-1949), fiind inaugurată pe 17 Septembrie 1954. Biblioteca Memorială Americană a fost clădită după modelul bibliotecilor americane, care erau văzute „ca un simbol al oportunității și libertății”³, iar cei din Berlinul de Vest au putut să beneficieze de acces gratuit și neîngrădit la cărți și reviste din întreaga lume. În perioada de separație a Germaniei, biblioteca era cunoscută sub numele de Biblioteca Orașului Berlin și doar după unificarea Germaniei, când a fost integrată în Biblioteca Centrală și Regională din Berlin, a primit denumirea de Biblioteca Memorială Americană.⁴

La Biblioteca Memorială Americană, bibliotecarii clujeni au pătruns într-un spațiu, unde accentul era pus pe activități, expoziții și spații pentru cititori. Însă, pentru ca bibliotecarii germani să se poată concentra pe crearea de expoziții și pregătirea activităților, aceștia au automatizat procesul de restituire și împrumut. Majoritatea cărților se găsesc în depozite, iar utilizatorii solicită documentele prin catalogul online sau de la stațiile dedicate. Mai apoi, cititorii ridică documentele cerute de pe raftul atribuit de sistem și le încarcă singuri la stațiile de împrumut. La returnarea documentelor, aparatele de restituire recunosc cartea sau DVD-ul returnat și, în funcție de colecția din care face

parte, trimite documentul pe banda de transport până la coșul respectivei colecții. Prin această automatizare, bibliotecarul câștigă timp pentru alte activități și trebuie să se ocupe doar de aducerea documentelor la raftul de documente solicitate și intercalarea lor la raft după restituire.

În timpul prezentărilor făcute de bibliotecarii de la Biblioteca Memorială Americană, am aflat despre multitudinea de activități desfășurate pentru promovarea lecturii și cunoașterii, precum activități de inițiere în STEAM (știință, tehnologie, inginerie, artă și matematică) pe bază experimentală, ateliere digitale de compunere de povești, ateliere de desen în stil manga (a benzilor desenate japoneze), spectacole muzicale și alte tipuri de evenimente culturale la care sunt invitați diverși scriitori și ilustratori. Pe lângă acestea, Biblioteca Memorială Americană oferă servicii inovative precum împrumutul obiectelor de artă, punând la dispoziția utilizatorilor colecția de 1900 de opere de artă originale (desene grafice, picturi, sculpturi și fotografii), care pot fi împrumutate pe o perioadă de trei luni de zile. Nu în ultimul rând, Biblioteca Memorială Americană este deschisă și duminică, dar fără prezența personalului, iar utilizatorii pot returna documentele împrumutate anterior, pot împrumuta cărțile expuse sau se pot bucura de diverse ateliere culturale organizate în incinta bibliotecii sau pe spațiul verde din fața acesteia.⁵

O altă oprire a bibliotecarilor clujeni a fost la Biblioteca Municipală din Berlin. Aceasta „a fost înființată în 1901 ca bibliotecă centrală pentru Berlin în [zona cunoscută ca] Berlin-Mitte, care

³ Oliver Boyn, *The Divided Berlin, 1945-1990: The Historical Guide*, (Berlin: Christoph Links, 2011), 84.

⁴ Ibid.

⁵ Anna Jacobi, Marion Lais, „Lebendiger Treffpunkt für Wissens- und Fantasiereisen – auch am Sonntag”, *BuB- Forum Bibliothek und Information*, nr. 6, 2018: 324-325.

mai târziu a devenit parte a Berlinului de Est”⁶ din Republica Democrată Germană. În anii 1960, clădirea a fost reconstruită pe amplasamentul actual din zona Berlin-Mitte, deservind cetățenii din Berlinul de Est. După unificarea Germaniei, la rândul ei, această bibliotecă a devenit parte din Biblioteca Centrală și Regională din Berlin. Intrarea în această clădire este impresionantă datorită faptului că pe ușile acesteia se află grilaje de fier unde au fost inscripționate un număr de 117 reprezentări ale literei „a” în diverse limbi ale lumii, printre care și japoneză și coreeană, dar și în conformitate cu mai multe tipare de scriere occidentale. Odată trecută această ușă, se pătrunde într-un spațiu de studiu și relaxare, unde cititorii sunt înconjurați de expoziții de carte și reviste. Ca și în Biblioteca Memorială Americană, marea majoritate a documentelor se află în depozite, deoarece biblioteca prezentului trebuie să devină un „spațiu pentru crearea cunoștințelor și împărtășirea lor și nu doar pentru consumul [culturii] și împrumutarea cărților”⁷, adică să devină un al treilea spațiu al comunității. Tot în folosul comunității este și cercetarea documentelor intrate în colecțiile bibliotecii în 1943, ce cuprind numeroase cărți confiscate de guvernul nazist de la evreii care au fost trimiși în lagărele de exterminare. Cercetătorii de la bibliotecă identifică proprietarii acelor documente și, dacă proprietarii sau descendenții lor sunt în viață, trebuie să le returneze aceste cărți.⁸

În aceeași zi, bibliotecarii de la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj au fost la Biblioteca Municipală din Potsdam. Biblioteca din Potsdam a fost înființată în 1874, dar în timpul celui de-al Doilea Război Mondial clădirea a fost distrusă, iar atribuțiile acesteia au fost preluate de către biblioteca universitară locală, nou înființată după război. Abia în 1968, autoritățile locale au susținut ideea recreării unei biblioteci pentru publicul larg, iar, în 1971, s-a pus piatra de temelie a unei noi biblioteci, care a fost inaugurată în 1974. În 2007, biblioteca a intrat în renovare, lucrările fiind finalizate în 2013. În urma modernizării clădirii, biblioteca s-a transformat dintr-un simplu depozit de carte într-un spațiu pentru comunitate și pentru educația adulților pe tot parcursul vieții.⁹ Aici am descoperit așa-numita „bibliotecă a obiectelor”, prin care se dorește încurajarea membrilor comunității să apeleze la bibliotecă nu doar pentru cărți și cunoștințe, ci și pentru a împrumuta obiecte obișnuite, dar de care nu au nevoie în fiecare zi, precum o mașină de găurit, șurubelniță sau chiar rachetă de tenis, iar cel mai căutat obiect a fost racleta de geam. Pe lângă acest serviciu inovativ, am mai aflat că bibliotecarii din Potsdam, asemenea bibliotecarilor noștri, pregătesc numeroase programe pentru copii și adolescenți, cum ar fi un club al „libromagicienilor”, prin care sunt stimulați să citească cărți, dar și ateliere de robotică, gaming, animații și benzi desenate.

⁶ Claudia Lux, „Managing Library Staff from a Different Cultural Background – the East-West Conflict in Berlin”, în *Ifla Council and General Conference. Conference Programme and Proceedings (65th, Bangkok, Thailand, August 28-29, 1999)*, accesat în data de 28.01.2023, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED441467.pdf>.

⁷ David Lankes R., „Expect More. Demanding Better Libraries for Today’s Complex World”, *Createspace Independent Publication*, 2012: 75-76.

⁸ Maria Eichhorn, „Rose Valland Institute”, *Law Text Culture*, 22, 2018: 121.

⁹ „Chronik der Stadt- und Landesbibliothek Potsdam”, Stadt- und Landesbibliothek im Bildungsforum Potsdam, accesat în data de 28.01.2023, <https://www.bibliothek.potsdam.de/chronik-stadt-und-landesbibliothek-potsdam>.

A patra oprire a bibliotecarilor a fost în Dresda la Biblioteca Gorbitz. Această bibliotecă este o filială a Bibliotecii Municipale din Dresda și a fost înființată în 1986. Biblioteca Gorbitz și-a desfășurat activitatea în mai multe spații, până să ajungă în clădirea actuală din Merianplatz. Cu toate că această filială are doar 200 m² și o colecție de 15.000 de documente, aici se oferă numeroase programe culturale și de introducere în lectura cărților pentru 17 grădinițe și 7 școlii. Această mică filială funcționează și ca un spațiu de întâlnire pentru membrii comunității, astfel că, în ziua vizitei noastre, am descoperit un grup de oameni care s-au strâns în bibliotecă pentru a povesti și a se relaxa.

Tot în Dresda, grupul a vizitat și Biblioteca Centrală, parte a Bibliotecii Municipale din Dresda. De 5 ani, aceasta se află în Palatul Culturii (Kulturpalast), clădire care adăpostește și Filarmonica din Dresda (Dresdner Philharmonie). Biblioteca Centrală are o suprafață de 5.500 m² și cuprinde 300.000 de documente, „o bibliotecă de obiecte”, spații pentru studiu, dar și spații pentru relaxare, activități, proiecții de filme și audiții muzicale. De asemenea, beneficiind de un spațiu atât de generos, aici se organizează numeroase ateliere pentru întreaga familie, atât pentru educarea tehnologică, precum atelierile de robotică sau cele de creare de filme, cât și de loisir, spre exemplu întâlnirile în care participanții se bucură de jocurile de societate de la bibliotecă. Un proiect inedit este „Lesestark!” („Cititorii puternici!”), prin care se încearcă promovarea lecturii în rândul copiilor de către bibliotecari și voluntari care le citesc acestora.¹⁰ Evenimentele din cadrul proiectului se desfășoară atât în spațiul obișnuit al

bibliotecii, cât și în alte spații, precum cel al muzeului sau al grădinii zoologice.

Nu în ultimul rând, este important de menționat că, la Biblioteca Centrală din Dresda, adolescenții beneficiază de un spațiu extins destinat lor, care conține numeroase cărți potrivite vârstei lor și jocuri de societate, dar și Playstation-uri la care se pot juca în timpul liber. În acest spațiu, există și o colecție de manga întinsă pe câteva rafturi, o colecție de muzică coreeană, răspunzând astfel cerințelor fanilor manga¹¹ și k-pop¹². De asemenea, este demn de menționat faptul că, din 2015, bibliotecarii de la Biblioteca Municipală din Dresda organizează „Noaptea Anime”, un eveniment care atrage 1.000 de participanți prin activități de genul probare de kimono-uri, ateliere de introducere în tehnica manga, întâlniri cu scriitori de cărți pentru adolescenți și concursuri de karaoke.¹³

În concluzie, putem afirma că în cadrul vizitei de studiu în Germania, susținută prin finanțarea de la Asociația Bibliothek & Information International, grupul celor patru bibliotecari de la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj a putut descoperi modul în care zonele cu acces liber la cărți au fost transformate în spații pentru comunitate, majoritatea documentelor fiind mutate în depozite, iar în spațiile de lectură și loisir creându-se, mai degrabă, rafturi cu expoziții tematice. În zonele în care majoritatea documentelor nu s-au mutat în depozite, s-au achiziționat rafturi cu polițe care se pot schimba din poziția orizontală pentru depozitarea cărților în poziția oblică pentru afișarea cărților sub formă de expoziție tematică. Mai apoi, participanții la vizita de studiu au observat și

¹⁰ Christine Lippmann, „Dresden blättert die Welt auf”, *Das Magazin der Bibliotheken in Sachsen*, nr. 3, 2017: 181-182.

¹¹ Manga = bandă sau benzi desenate japoneze.

¹² K-pop = muzică pop coreeană.

¹³ Frankisza Barthen *et alii*, „Ausbildung! Das Azubi-Projekt der Städtischen Bibliotheken Dresden”, *Das Magazin der Bibliotheken in Sachsen*, nr. 3, 2015: 194-195.

diversitatea activităților propuse de bibliotecile germane, care încearcă să devină centre locale pentru învățare pe tot parcursul vieții. Un ultim aspect important este faptul că Biblioteca Municipală din Dresda promovează

multiculturalitatea prin desfășurarea evenimentelor dedicate grupurilor din comunitatea locală pasionate de manga, anime¹⁴ și Japonia, în general.

¹⁴ Anime = film sau serial animat japonez.